
ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ ТЕРМІНІВ РУХУ ВЕТЕРАНІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Ірина Татарчук

Резюме. *Обозначены основные термины и понятия ветеранского движения, а также проанализирован зарубежный опыт трактовки ряда дефиниций в сфере физической культуры и спорта Украины. Проведен анализ и растолкованы основные термины в сфере движения ветеранов физической культуры и спорта. Предложена четкая их формулировка и рекомендовано применение в нормативно-правовых документах.*

Ключевые слова: *движение ветеранов физической культуры и спорта, ветеран физической культуры и спорта, участник движения ветеранов физической культуры и спорта, спорт ветеранов.*

Summary. *The article outlines the basic terms and concepts of sport veterans movement as well as analyses foreign experience of interpretation of some definitions in the field of physical culture and sports in Ukraine. The basic terms in the area of physical culture and sports veterans movement are analyzed and explained. It is suggested precise formulations of the terms and recommended their use in legal documents.*

Key words: *physical culture and sports veterans movement, physical culture and sports veteran, participant of physical culture and sports veterans movement, veterans sport.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Рух ветеранів фізичної культури та спорту сьогодні є одним із швидко-розвиваючих сфер фізкультурного руху та фізкультурно-оздоровчих форм залучення дорослого населення до рухової активності. Незважаючи на активну структурування, розвинуту систему змагань та щорічне збільшення кількості активних учасників ветеранського руху, в науково-методичній літературі бракує висвітлення окремих аспектів його функціонування.

Відзначимо тільки поодинокі праці вітчизняних вчених, зокрема С. Фесенка [8], В. Крупсько-го [4], С. Єрмакова [2], В. Олешка [5], спрямовані на вивчення окремих аспектів функціонування руху ветеранів спорту, а саме з визначення фізичного стану спортсменів-ветеранів та методики тренувань з окремих видів спорту. Натомість сьогодні нагальною є потреба в тлумаченні понятійного апарату окремих понять у русі ветеранів із чітким формулюванням та подальшим застосуванням у нормативно-правових документах.

Мета дослідження – проаналізувати та розтлумачити основні терміни в сфері руху ветеранів фізичної культури і спорту.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, нормативно-правових документів міжнародних спортивних організацій спорту ветеранів, інформаційної мережі Internet; теоретична інтерпретація; історико-логічний.

Результати дослідження та їх обговорення. Будь-яка система знань виражається в конкретних основних термінах та їхніх визначеннях. Сучасна

наука про фізичне виховання та спорт як окрема галузь наукового пізнання сформувалася наприкінці XIX – на початку XX ст., що було зумовлено:

- утвердженням значущості ідей тілесного вдосконалення, фізичного здоров'я, гармонійного розвитку особи;
- формуванням регіональних та міжнародних організаційних структур спортивного руху;
- активним розвитком суміжних до фізичної культури наук (анатомії, фізіології, психології, педагогіки) [6].

У міру нагромадження локальних із розкриттям сутності та змісту конкретних закономірностей, умов, принципів, форм фізкультурно-спортивної діяльності, галузева термінологічна система постійно розширюється й поповнюється.

Система знань про ветеранський спорт виражена у комплексі спеціальних термінів і їхніх визначень, що охоплюють сукупність відомостей про рух ветеранів фізичної культури та спорту, виділяють відносно стале в цих знаннях, збагачуючи свій зміст відповідно до розвитку нових ситуацій у ветеранському спорті [6].

Аналіз науково-методичної літератури, даних міжнародного досвіду з питань руху ветеранів фізичної культури та спорту свідчить про відсутність чіткого тлумачення ряду понять: «ветеран фізичної культури та спорту», «учасник руху ветеранів фізичної культури та спорту», «спорт ветеранів».

Як зазначають вчені В. Яременко та О. Сліпущко, ветеран – це заслужений робітник у певному виді трудової діяльності [6], Т. Бусел тлумачить цей термін як людину, котра багато років

успішно і плідно працювала в якій-небудь галузі, діє, діяла в чомусь [7].

Доцільно зазначити, що аналіз нормативно-правових документів Міжнародної асоціації ігор майстрів показав, що в міжнародному русі термін «ветеран спорту» ототожнюють із терміном «мастерс», у тлумаченні якого зосереджують увагу не на спортивних досягненнях спортсмена, а на віку не старше 30 років, тобто вказуючи на вікову зрілість особи [9].

Як зазначається у статуті Міжнародної асоціації майстрів, ці терміни, як правило, використовуються до зрілих атлетів. Майстри – це ті учасники змагань, які змагаються відповідно до правил, встановлених міжнародними федераціями з видів спорту і мають вік не менше 30 років (у деяких видах спорту 25 років).

Слід зазначити, що термін «спорт-мастерс» охоплює поняття «спорт ветеранів», «спорт людей старшого та зрілого віку», «дорослий зрілий спорт». Учасниками спорту мастерс у світі вважають осіб, вік котрих від 30 років (у деяких видах спорту від 25 років), котрі беруть участь у змаганнях у своїх вікових групах з певного виду спорту та активно займаються фізичною культурою та спортом.

Аналізуючи нормативну документацію організацій у сфері руху ветеранів фізичної культури та спорту в Україні, нами не знайдено чіткого тлумачення терміна «ветеран фізичної культури та спорту», натомість Рада ветеранів фізичної культури і спорту зазначає, що до категорії «ветеран фізичної культури та спорту» належать:

✓ спортсмени, які закінчили виступи в спортивних змаганнях міжнародного, обласного, міського та районних рівнів;

✓ робітники фізичної культури та спорту – керівники всіх ланок, тренери, інструктори, фахівці та викладачі кафедр фізичної культури та ВНЗ, вчителі фізичної культури при досягненні пенсійного віку;

✓ робітники галузі фізичної культури і спорту – медперсонал, консультанти, радники, обслуговуючий персонал, судді з видів спорту, журналісти, відео-, кіно- і фотооператори, – які досягнули пенсійного віку;

✓ спонсори, волонтери, менеджери, які активно сприяють розвитку ветеранського руху та волонтерства;

✓ люди середнього та літнього віку, які протягом усього життя систематично займаються фізич-

ною культурою і спортом, беруть участь у спортивних змаганнях ветеранів спорту [3].

Проаналізувавши дані міжнародних фахівців щодо тлумачення терміна «мастерс» та змістовне наповнення терміна «ветеран», доцільно було розмежувати поняття «ветеран фізичної культури та спорту» та «учасник руху ветеранів фізичної культури та спорту».

Отже, для більш чіткого розуміння термінів, за нашим визначенням, ветеран фізичної культури та спорту – це особа, яка в минулому активно займалася (має певні спортивні досягнення) та продовжує займатися фізичною культурою та спортом, учасник руху ветеранів фізичної культури та спорту – це особа, яка досягла 25-річного віку та активно займається фізичною культурою та спортом, а також бере участь у змаганнях у своїй віковій категорії з певного виду спорту.

Ми вважаємо, що до категорії «учасник руху ветеранів фізичної культури та спорту» можна також віднести осіб, котрі беруть активну участь у забезпеченні функціонування та розвитку руху ветеранів фізичної культури та спорту в Україні, зокрема тренерів, суддів, волонтерів та ін.

Аналіз міжнародної та європейської практики свідчить, що під *рухом мастерс* (ветеранів) розуміють соціальний рух, який охоплює світове співтовариство осіб від 30-ти років із метою організації спортивних змагань у дусі взаємовизнання та співпраці, чесної та відкритої конкуренції, в основі якої лежить людська особистість, її здатності та досягнення без дискримінації політичного, релігійного, економічного чи расового характеру.

Висновки. В результаті аналізу змістовного наповнення термінів «ветеран фізичної культури та спорту», «рух ветеранів фізичної культури та спорту», «учасник руху ветеранів спорту» встановлено, що в науково-методичній та нормативній документації немає чіткого тлумачення цих термінів. Натомість, у міжнародному спорті ветеранів термін «ветеран спорту» ототожнюють із терміном «мастерс», вказуючи не на спортивні досягнення, а на вікові особливості – не старше 30 років. Проаналізувавши український та міжнародний досвід, доцільно диференціювати та чітко тлумачити сутність термінів «ветеран фізичної культури та спорту» та «учасник руху ветеранів фізичної культури та спорту».

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл.: Т. В. Бусел]. – Ірпінь: Перун, 2004. – С. 85.
2. Єрмаков С. С. Волейбол Харькова: 1925–2000 гг. / С. С. Єрмаков // Факты и комментарии. – Х.: ХГДАИ, 2004. – С. 247–250.

3. *Ігнатенко В. В.* Стан та подальший розвиток ветеранського руху у сфері фізичної культури і спорту: доповідь виступу на семінар-наradі у сфері фізичної культури і спорту (Київ, 17 груд. 2005 р.) / В. В. Ігнатенко; Міністерство сім'ї, молоді і спорту. – К., 2005. – 8 с.
4. *Крупський В. П.* Співвідношення навантажень у змагальному періоді підготовки лижників-ветеранів / В. П. Крупський // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 20. – С. 26–32.
5. *Олешко В. Г.* Тенденції фізического розвитку тяжелоатлетов-ветеранов / В. Г. Олешко, Ю. А. Лутовинов, К. В. Ткаченко, В. Н. Лысенко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2008. – № 8. – С. 111–114.
6. *Степанюк С. І.* Историко-соціальні аспекти розвитку студентського спортивного руху в Україні: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 / С. І. Степанюк; Львів. держ. ін-т фіз. культури. — Л., 2003. – 260 с.
7. *Тлумачний словник* / [авт.-укл. В. Яременко, О. Сліпушко]. – К.: Аконт, 1998. – 225 с.
8. *Фесенко С.* Перспективи розвитку ветеранського спорту в Україні на основе изучение положительного опыта организации спортивного движения ветеранов за рубежом / С. Фесенко // Олімп. спорт та спорт для всіх: пробл. здоров'я, рекреації, спорт. медицини та реабілітації: матеріали IV Міжнар. наук. конгр. – К., 2000. – С. 685.
9. Constitution International masters games Association // Adopted on April 26th, 2010 in Dubai – UAE. – P. 14.

References

1. *Great Dictionary of the Ukrainian language* / [compiled by T. V. Busel]. – Irpin: Perun, 2004. – P. 85.
2. *Yermakov S. S.* Volleyball in Kharkiv: 1925–2000 / S. S. Yermakov // Facts and comments. – Kharkiv: HGDAI, 2004. – P. 247–250.
3. *Ignatenko V. V.* Status and further development of veteran movement in the field of physical culture and sports: report of speech at a workshop in the field of physical culture and sports (Kyiv, December 17, 2005.) / V. V. Ignatenko; Ministry of family, youth and sports. – Kyiv, 2005. – 8 p.
4. *Krupskiy V. P.* Ratio of loads in competitive period of veteran-skiers preparation / V. P. Krupskiy // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of phys. training and sports. – 2003. – N 20. – P. 26–32.
5. *Oleshko V. G.* Tendencies of physical development of veterans-weightlifters / V. G. Oleshko, Yu. A. Lutovinov, K. V. Tkachenko, V. N. Lysenko // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of phys. training and sports. – 2008. – N 8. – P. 111–114.
6. *Stepaniuk S. I.* Historical and social aspects of student sports movement in Ukraine : dis. for the degree of Cand. of Sci. in physical education and sports: 24.00.02 / S. I. Stepaniuk; Lviv State Institute of Physical Culture. – Lviv, 2003. – 260 p.
7. *Explanatory dictionary* / [compiled by V. Yaremenko, O. Slipushko]. – Kyiv: Aconite, 1998. – 225 p.
8. *Fesenko S.* Prospects of veteran's sport development in Ukraine, based on the study of positive experience of similar abroad sport organizations / S. Fesenko // Olympic sport and Sport for All: problems of health, recreation, sports medicine and rehabilitation: Mat. of IV Int. scient. congr. – Kiev, 2000. – P. 685.
9. *Constitution of International masters games association* // Adopted on April 26th, 2010 in Dubai – UAE. – P. 14.